

1.Įvadas

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. 1237 „Dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2017/625 įgyvendinimo“ (toliau – Vyriausybės nutarimas) paskirtos kompetentingos institucijos, atsakingos už 2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) 2017/625 dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuri vykdoma siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 999/2001, (EB) Nr. 396/2005, (EB) Nr. 1069/2009, (EB) Nr. 1107/2009, (ES) Nr. 1151/2012, (ES) Nr. 652/2014, (ES) 2016/429 ir (ES) 2016/2031, Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1/2005 ir (EB) Nr. 1099/2009 bei Tarybos direktyvos 98/58/EB, 1999/74/EB, 2007/43/EB, 2008/119/EB ir 2008/120/EB, ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 854/2004 ir (EB) Nr. 882/2004, Tarybos direktyvos 89/608/EEB, 89/662/EEB, 90/425/EEB, 91/496/EEB, 96/23/EB, 96/93/EB ir 97/78/EB bei Tarybos sprendimas 92/438/EEB (Oficialios kontrolės reglamentas) (toliau – (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamentas) nuostatų, įskaitant nuostatas, reglamentuojančias oficialią kontrolę ir kitą oficialią veiklą, įgyvendinimą: Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (toliau – VMVT), Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – VATŽŪM), Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija (toliau – ŽŪM). Šiuo nutarimu paskirtos nacionalinės etaloninės laboratorijos Lietuvos Respublikoje vykdyti (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 101 straipsnyje nustatytas funkcijas ir užduotis: Nacionalinis maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutas (toliau – NMVRVI), Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija (toliau – NVSPL), VATŽŪM Fitosanitarinių tyrimų laboratorija (skyrius) (toliau – FTLS).

ŽŪM įsteigė pelno nesiekiantį ribotos civilinės atsakomybės viešąjį juridinį asmenį – viešąją įstaigą „Ekoagros“ (toliau – VšĮ Ekoagros), veikiančią ekologinės gamybos ir pagal Nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą (toliau – NKP) pagamintų produktų, jų auginimo, gamybos ir (ar) perdirbimo sertifikavimo ir kontrolės srityse. ŽŪM pavedė VšĮ Ekoagros vykdyti sertifikavimo įstaigos funkcijas pagal patvirtintas Ekologinio žemės ūkio taisykles ir suteikė sertifikavimo įstaigos kodą LT-EKO-001.

Lietuvos Respublikos 2019–2021 m. daugiamečiame nacionalinės kontrolės plane (toliau – 2019–2021 m. DNKP) nurodyti paskirtų kompetentingų institucijų strateginiai tikslai atitinka Lietuvos Respublikos Nacionalinio pažangos plano, Nacionalinio saugumo strategijos ir Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano strateginius tikslus ir vykdomą politiką, susijusią su visuomenės sveikata, gyvūnų sveikata ir gerove, augalų apsauga, maisto sauga ir kokybe.

2019–2021 m. DNKP yra nustatyti paskirtų kompetentingų institucijų vykdomos oficialios kontrolės veiklos tikslai, kriterijai ir kriterijų reikšmės sritims, numatytioms (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 1 straipsnio 2 dalyje.

Pasiekama internete:

<https://vmvt.lt/veikla/planavimo-dokumentai/vieningi-integruoti-daugiameciai-nacionaliniai-kontroles-planai?language=lt>

VMVT. 2020 m. įgyvendinant VMVT tikslus ir uždavinius, didžiausi iššūkiai teko susidūrus su koronaviruso infekcija (COVID-19 liga) ir paskelbtu karantinu. Įvedus karantino apribojimus

pagrindinis tikslas nepasikeitė – buvo siekiama, kad vartotojus pasiektų tik saugus ir kokybiškas maistas, būtų užtikrinta gyvūnų sveikata, gerovė, pašarų sauga, taip pat būtų užtikrintas VMVT vykdomos veiklos tęstinumas ir pačių būtiniausių kontrolės funkcijų vykdymas, ypatingą dėmesį skiriant gyvūnų užkrečiamųjų ligų protrūkių tyrimų organizavimui, dalyvavimui per maistą plintančių infekcijų protrūkių tyrimuose, laboratorinės maisto ir veterinarinės kontrolės vykdymui, valstybinei veterinarinei priežiūrai skerdyklose, importo / eksporto, tranzito kontrolei ir kt.

VATŽŪM. 2020 m. paskelbta pasaulinė pandemija ir karantino įvedimas šalyje tapo pagrindine priežastimi, dėl kurios teko koreguoti oficialios kontrolės planus. Planuotus fitosanitarinius tikrinimus dėl karantininių kenkėjų plitimo siekta įgyvendinti 100 %, faktiškai šių patikrinimų planas įgyvendintas 93,3 %. Fitosanitariniai tikrinimai vykdomi kontaktiniu būdu, todėl karantino laikotarpiu šie tikrinimai buvo nevykdomi, dalies patikrinimų datų pakeisti nebuvo galima dėl sezoninės ūkio subjektų veiklos. Planuotus augalų apsaugos produktų naudotojų patikrinimus ir ūkio subjektų konsultavimą patikrinimų metu, siekiant tausesnio augalų apsaugos produktų naudojimo ir mažesnės su tuo susijusios rizikos žmonių sveikatai ir aplinkai, siekta įgyvendinti 95,0 %, faktiškai šių patikrinimų planas įgyvendintas 88,4 %. Minėti planuoti tikrinimai karantino laikotarpiu pradėti vykdyti vėliau, tačiau kontrolė buvo vykdoma didžiausią dėmesį skiriant rizikingiausiems ūkio subjektams.

VšĮ Ekoagros. 2020 m. paskelbta pasaulinė pandemija dėl plintančio koronaviruso (SARS-CoV-2), jo sukeltos ligos (COVID-19 ligos) ir karantino įvedimas, judėjimo suvaržymai tapo pagrindine priežastimi, dėl kurios teko koreguoti oficialios kontrolės planus. VšĮ Ekoagros nuolat analizavo susidariusią situaciją ir savo veiklą organizavo pagal nepaprastųjų įvykių ar aplinkybių valdymo procedūrą. Dėl minėtų nepaprastųjų įvykių nepavyko pasiekti užsibrėžto veiklos tikslo.

Siekiant išlaikyti maksimaliai aukštą kontrolės patikimumo lygį, oficiali kontrolė buvo vykdoma, didžiausią dėmesį skiriant metiniams ekologinės gamybos ūkio subjektų patikrinimams vietoje ir papildomai tikrinant didžiausios rizikos ūkio subjektus vietoje. Kol tik buvo įmanoma ir pandemine situacija Lietuvoje reikšmingai nepablogėjo, papildomi patikrinimai buvo organizuojami apie juos iš anksto nepranešant. Nors veiklos tikslas dėl minėtų aplinkybių nebuvo pasiektas, tačiau įstaigai pavyko išlaikyti kontrolės lygį pagal 2020 m. liepos 7 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 2020/977, kuriuo dėl COVID-19 pandemijos nukrypstama nuo reglamentų (EB) Nr. 889/2008 ir (EB) Nr. 1235/2008 nuostatų dėl ekologiškų produktų gamybos kontrolės, nustatytas nukrypti leidžiančias nuostatas.

Kompetentingų institucijų pasiektų veiklos tikslų vertinimo kriterijų reikšmės už 2020 m. pateikiamos lentelėje „Priedas Nr. 2 prie p.1.“